

Rojstni dan Nj. Vel. kraljice Marije

V ponedeljek 9. t. m. je praznovala svoj rojstni dan Nj. Vel. kraljica mati Marija. Učiteljstvo je izrabilo to priliko in prvi šolski dan po božičnih počitnicah med mladino ponovno osvežilo privzgojeno ljubezen do vzvišenega kraljevskega doma. Samo pa se v polni meri pridružuje najiskrenejšim željam vseh Jugoslovancev, da bi nam Bog še mnoga leta ohranil mater našega ljubljenega vladarja kralja Petra II. Ob proslavljanju tega pomembnega življenjskega dneva, ko se ves narod veseli okrevanja kraljice matere po prestani težki operaciji, ključemo:

Naj živi Nj. Vel. kraljica mati Marija!
Živel visoki kraljevski dom!

nikom, ki so prestopili v državno laiško učiteljsko službo, priti do svoje pravice.

16. Priznanje stanarine banskim in sreskim šolskim nadzornikom.

Banskim šolskim nadzornikom kakor tudi sreskim šolskim nadzornikom pripada stanarina v smislu § 29. zakona o narodnih šolah. To stanarino izplačujejo pristojne upravne občine.

Utemeljitev:

Z uveljavljenjem II. odst. § 293. zakona o uradnikih z dne 31. marca 1931. je spremljen predpis drugega odstavka § 118. zakona o narodnih šolah z dne 5. decembra 1929, po katerem so šolski nadzorniki dobivali tudi stanarino. Takoj je treba ugotoviti, da finančni razlogi, v kolikor so oni diktirali omejen spremembo, niso najmanj upravičeni. To zaradi tega, ker je število šolskih nadzornikov zelo majhno in bi bil stanarinski izdatki zanje skoraj neobčuten v samoupravnem, odnosno občinskem proračunu.

Interesantno je pripomniti, da je odredba 2. odstavka § 118. zakona o ljudskih šolah bila v veljavi do 31. marca 1931. in zato ni ni-

kakega razloga, da bi ne mogla biti tudi nadalje priznana. Iz tega razloga naj se predloženi amandna sprejme in vnese v finančni zakon.

17. Priznanje stanarine učiteljem slušateljem višje pedagoške šole.

Učitelji ljudskih šol, ki so v smislu § 15. uredbe o višji pedagoški šoli izbrani za slušatelje te šole, imajo pravico na stanarino za ves čas, ko študirajo.

To stanarino izplačujejo pristojne banke uprave iz svojega proračuna.

Utemeljitev:

Splošna seja državnega sveta je v tolmačenju stanarinskega vprašanja iz § 84. zakona o ljudskih šolah odredila, da učitelji, izbrani za slušatelje višjih pedagoških šol, nimajo pravice do stanarine. Kot kriterij za tako stališče je državni svet v glavnem poudaril to, da slušatelji v času študija niso na ljudski šoli ter da jim zaradi tega ne pripada ta pravica.

Tako stališče državnega sveta, v katerega pravičnost in socialno analizo se ne spuščamo, je zelo težko prizadelo učitelje slušatelje omenjenih šol. Njim je odvzeta stanarina, dasiravno bi jim morala pripadati, ker so še vedno aktivni učitelji in kot taki prejemale svoje redne dohodke.

Njihov materialni položaj pri študiranju v Beogradu in Zagrebu je še posebej ogrožen s tem, ker se vzdržujejo s plačili III. dražinskega razreda, ki jim ne zadostujejo niti za najnujnejše potrebe.

Razloga za odvzem stanarine prav za prav ni. Z njo bi si vsaj deloma uravnali svoj materialni položaj in omogočili svoje pedagoško spopolnjevanje, ki so se ga lotili zaradi državnih in prosvetnih potreb.

18. Priznanje stanarine veroučiteljem.

Veroučitelji v ljudskih šolah s kvalifikacijami in rangom iz §§ 2. in 3. zakona o verskem pouku od 23. septembra 1933. imajo pravico na stanarino v smislu § 84. zakona o narodnih šolah z dne 5. decembra 1929.

Utemeljitev:

Po sklepu splošne seje državnega sveta št. 12.828/37 je ukinjena stanarina veroučiteljem narodnih šol. Ta ukinitve je posledica ozkega tolmačenja zakona o ljudskih šolah, v katerem ni izrecno naglašena pravica do stanovanja odnosno stanarine veroučiteljem ljudskih šol.

S takim stališčem so veroučitelji dvojno prizadeti: moralno in materialno. Moralno so prizadeti v tem, ker se njihove pravice — priznane po § 3. zakona o verskem pouku — smatrajo manjše od pravic učiteljstva, dasiravno so oni po strokovni izobrazbi, delu in odgovornosti popolnoma enaki učiteljem ljudskih šol. Veroučitelji, kakor tudi učitelji ljudskih šol služijo istemu smotru: za dobrobit in napredek otrok, šole in države. Z vzgajanjem otrok v religioznem in etičnem smislu pomagajo, da se tudi ostali pouk vrši pravilno in temeljito.

Poleg tega so oni stalno vezani samo na delo v šoli, ker imajo po zakonu skoraj isto število ur, kot jih imajo učitelji ljudskih šol. V materialnem pogledu so veroučitelji prizadeti tudi v tem, ker jim je stanarina odvzeta ravno v času, ko ne morejo s svojimi rednimi dohodki kriti vseh svojih rednih potreb. Ta stanarinska doklada, v kolikor bi bila priznana, bo popravila in stabilizirala vsaj nekoliko njihov gnetni položaj.

Na podlagi iznešenih razlogov je pričakovati, da bo predloženi amandna pravilno razumevan in kot tak v celoti sprejet.

19. Uzakonitev zvanja »upravitelj ljudske šole«.

V § 346. uradniškega zakona naj se vnese novo zvanje »upravitelj ljudske šole« (§ 45. odst. 2.), ki naj se po rangi vstavi pred zvanje »učitelj ljudske šole«.

okrožja. Z odlokom dvorne študijske komisije z dne 21. julija 1838., št. 390, se je pooblastil gubernij, da preskrbi po strokovnjaku duhovniku Antonu Murku prevod učnih knjig z Bohoričevimi črkami, ki so splošno razumljive. Do izvršitve tega prevoda naj se pa uporabljajo na šolah navedenega okrožja dunajske slovenske založbe za Koroško in Kranjsko in še obstoječa založba v Gradcu za sekovsko škofijo, dokler se založba ne izčrpa.

REFERATI

Tudi pred sto leti so morali učitelji na skupnih sestankih debatirati o šolskih zadevah. Sprva so se sestajali vsakega četrta leta, pozneje polletno. Za te sestanke so izdelali pismene pedagoške referate in jih že prej predložili okrožnemu šolskemu nadzorniku. Zadevni odlok naroča:

Za tretje in četrto četrtletje tekočega šolskega leta ima učiteljstvo odgovoriti na sledeča vprašanja:

1. Zakaj se naj polletni izpiti na šolah vršijo na svečan način? Kaj naj stori učitelj, da se doseže dobri namen šolskih izpitov?

2. Ali se naj učitelj na deželi strogo omeji na predpisane predmete, ali naj pri priložnostih razširi pouk na druge veščine in spretnosti, in katere?

3. Katere vsestranske prednosti bi nudil pouk ženskih ročnih del in kako bi se naj v posameznih krajih izvršili poizkusi.

Pismene odgovore je poslati semkaj preko okrožnega nadzornika do konca oktobra. Pri tem ostanejo v veljavi dispense, da nekaterim starejšim učiteljem ni treba predložiti elaboratov.

SLOMŠEK PEDAGOG

Kot škofijski višji šolski nadzornik je Slošek izdal pod št. 71 dne 16. aprila 1845. sledečo okrožnico:

Skladno s tem naj se izpremeni tudi § 113. zakona o ljudskih šolah.

20. Pravice učiteljstva za defektne otroke.

Točka 6. § 94. finančnega zakona za leto 1937/38. naj se ukine. Ponovno naj se uveljavi točka 24. § 62. finančnega zakona za leto 1932/33.

21. Ukinitve uslužbenskega prispevka.

Ukine se 1% uslužbenški prispevek.

Utemeljitev:

V svojem proračunskem ekspoziciju za l. 1936/37. je gospod finančni minister v zagovoru izrednega finančnega ukrepa izjavil, da se bo uslužbenški prispevek ukinil v prihodnjem proračunskem letu.

Odveč bi bila vsaka konstatacija, da dohodki učiteljstva ljudskih šol ne zadostujejo niti za najpovprečnejši standard. Njihov materialni položaj je nevdzdržen.

Verujemo, da je izjava gospoda finančnega ministra ne samo rezultat osebnega prepričanja, nego stvarno stališče v pogledu materialnega položaja celokupnega učiteljstva in ostalega uradniškega stanu. Nadejamo se, da bo predlagani amandna naletel na pravilno razumevanje in bo kot upravičen tudi sprejet.

22. Novela zakona o narodnih šolah.

Pooblašča se prosvetni minister, da v soglasju z ministrskim svetom izda novelo zakona o ljudskih šolah.

Utemeljitev:

Zakon o ljudskih šolah je bil sprejet 5. decembra 1929. v posebnih razmerah in v glavnem nosi tudi obeležje potrebe, ki so se v tem času vsiljevale. Razmere so se danes v marsičem izpremenile, zato je potrebna sprememba mnogih njegovih določil.

V teku časa se je sicer spremenil z raznimi odredbami zlasti z uredbo o vzdrževanju narodnih šol ter raznih finančnih zakonov, ampak niti to ni zadostno za prilagoditev novim potrebam, ki so se od takrat do danes v praksi pokazale.

Niti pravilnik k zakonu, ki bi moral biti sprejet dva meseca po objavi zakona, ni bil izdan ter so izostala mnoga potrebna pojasnila in navodila.

Zaradi tega se vsiljuje nujna potreba novele o ljudskih šolah za ureditev vseh teh vprašanj.

23. Določitev števila učencev v razredu: oprostitev pouka upraviteljev šol z 12 razredi.

Določbe § 30. finančnega zakona za leto 1933/34., ki so spremenile predpise §§ 51. in 113. zakona o narodnih šolah od 5. decembra 1929, se ukinejo.

Utemeljitev:

Prvotno se je glasil 2. odstavek § 51. zakona o ljudskih šolah tako, da je smelo biti v enem razredu z enim oddelkom največ 50 učencev, a z več oddelki 40 učencev. Če je bilo več učencev, se je moral razred deliti. Tako maksimiranje številčnega stanja učencev po razredih ustreza pedagoškim in tudi higienskim zahtevam.

Prenatranost učencev po razredih je nezdrav pojav, ki ovira sistematični razvoj pouka, onemogoča celo povprečne uspehe, ki bi bili v normalnih razmerah sicer absolutno gotovi. Omejitev številčnega stanja učencev, odnosno določitev najvišjega števila, je potrebno izključno v interesu napredka šolstva, pouka in prosvetljenosti sploh.

Zvanje šolskega upravitelja ni benificirano v smislu odredb uradniškega zakona. Zvanje ni povezano z nikakimi olajšavami niti po zakonu o ljudskih šolah, marveč pomenja le dvojno dolžnost upravitelja, da dela v razredu in da izvršuje vse administrativne šolske in ostale posle.

Ko je stopil v veljavo zakon o ljudskih šolah, so bili upravitelji šol z 12 razredi oproščeni pouka. Z odredbo omenjenega finanč-

nega zakona je bilo to število povečano na 16 razredov. Taka situacija je kvarna za pouk in tudi za administrativno delo. Izkazuje se kot nemogoče, da upravitelj šole z 12 ali 14 razredi poleg nadzorne dolžnosti istočasno tudi poučuje v razredu in z uspehom vrši tudi šolsko administracijo. Razlogi šolskega in humanega značaja jasno kažejo potrebo sprejetja predloženega amandmaja.

24. Nostrifikacija učiteljskih diplom.

§ 71. zakona o narodnih šolah naj se dopolni s sledečim besedilom: »Začasne učitelje narodnih šol morejo biti postavljeni kontraktualni učitelji in učitelji dnevničarji jugoslovanske narodnosti, ki so polagali po ratifikaciji rapalske pogodbe zrelostni ali praktični učiteljski izpit na ozemlju avstro-ogrskih monarhije in ki so že opravili dopolnilni zrelostni izpit na državnih učiteljskih šolah, odnosno dosegli nostrifikacijo učiteljskega izpita zrelosti.

Kontraktualni učitelji in učitelji dnevničarji z dopolnilnim zrelostnim izpitom in dopolnilnim praktičnim izpitom se smejo postavljati ob upoštevanju službe po § 54. v zvezi s § 53. zakona o državljanstvu z dne 21. septembra 1928. za stalne učitelje narodnih šol.

§ 47. zakona o učiteljskih šolah se dopolni, in sicer: Minister prosvete sme po zaslišanju Glavnega prosvetnega sveta nostrificirati v inozemstvu položene učiteljske izpite za pouk na ljudskih šolah z določitvijo dopolnilnih izpitov na učiteljskih šolah. S temi izpiti se doseže veljavnost diplomskih izpitov učiteljskih šol.

Utemeljitev:

Ministrstvo prosvete je odredilo z odločbo O. N. br. 29.463/21, da morajo oni učitelji, ki so polagali zrelostni ali praktični učiteljski izpit v inozemstvu, opraviti dopolnilni izpit iz nacionalne grupe predmetov, ako hočejo službovati v kraljevini Jugoslaviji. Pozneje je bila predpisana povečana nostrifikacija. Ta je bila obvezna za vse učiteljske kandidate, ki so dovršili svoje šolanje po 8. decembru 1920., torej po dnevu, ko je stopila v veljavo rapalska pogodba. Po pojasnilu ministrstva prosvete O. N. br. 43.575/36 kakor tudi po tolmačenju drž. sveta, broj 7358/36, obstoji ta nostrifikacija v tem, da morajo kandidati polagati vse predmete učiteljske mature.

Do 8. decembra je dopolnilni izpit obstojal edino v polaganju: jezika s književnostjo, zemljepisa in zgodovine kraljevine Jugoslavije in znanja o državljskih pravicah in dolžnostih.

Z vsemi položenimi izpiti je bil kandidat omogočen sprejem v državno službo. Je še nekaj učiteljev, naših državljanov, ki so prišli iz Italije. Tem je zelo otežkoval sprejem v državno službo zaradi tega, ker se zahteva za nostrifikacijo diplome polaganje vseh predmetov učiteljske mature.

Smatramo, da taka zahteva ni upravičena. Ako so diplome pridobljene do 8. decembra 1920. po položenem izpitu iz nacionalne skupine predmetov popolnoma upoštene, ni razloga, da se zaradi nostrifikacije od kandidata zahteva, da ponovno polaga učiteljsko maturo.

25. Razpis službenih mest.

Izpremenijo naj se sledeči paragrafi zakona o narodnih šolah:

Zadnji odstavek § 93. naj se glasi: »Prošnje za premetistve se rešujejo takoj, premetistve pa se izvedejo na osnovi razporeda šole konec šolskega leta.«

V času, ko traja delo v šoli (od 1. septembra do 28. junija) se premetistve po prošnji ne morejo izvesti. O izjemah, ako ne nasprotujejo službenim interesom, odločuje minister prosvete.

Temu paragrafu naj se doda nov odstavek, glaseč se: »Učitelj ne more biti odpuščen iz državne službe in ne biti premeščen proti

Močno je v namenih nj. veličanstva, da se nemški narodni jezik potom šole pospešuje v onih provincah, kjer prevladuje drug jezik. Vendar ni v smislu visoke naredbe učenje tega jezika smatrati za edini in najvišji smoter pouka, na račun drugih učnih panog, ki so za izobrazbo narodov potrebne, kakor se to na mnogih šolah dogaja. Od tod prihaja, da je šola za velik del otrok brez vrednosti in da ji je ljudstvo iz lastne izkušnje nenaklonjeno.

Radi tega morajo gospodje učitelji in pomočniki v jezikovno mešanih krajih:

1. Pričeti pouk v čitanju v onem jeziku, ki je večini učencev razumljiv.

2. Kakor hitro učenci v tem jeziku gladko in razumljivo čitajo, napravijo v čitanju prehod v nemški ali slovenski jezik ter je pouk tako usmeriti, da se otroci slovenskih staršev naučijo nemški, nemških staršev pa slovenski čitati in razumeti. To se zgodi najlažje v mladih letih in donaja otrokom pozneje bogate obresti, najsi postanejo cerkveni ali državni služabniki ali običajni dninarji. To naj šola doseže.

Ta okrožnica da misliti.

Predvsem pokaže, da je bil Slošek res pedagog, ki je že v takratnih časih pravilno pojmoval principe pouka in vzgoje.

Prvič se najde v uradni okrožnici, da višji šolski funkcionar imenuje učitelje gospode, doslej so bili le osebe in individui. Čez sedem let bomo torej lahko praznovali 100 letnico, odkar smo uradno priznali za gospode.

Ampak oni pasus, da je močno v namenih cesarjevih, da se širi nemščina v onih provincah, kjer prevladuje drug jezik. Tu je uradno in očitno priznana germanizacija slovenskih narodov. Kaj pa s provincami, kjer drugi jezik ni samo prevladoval, ampak bil izključno jezik? Ali takih provinc ni bilo ali tam ni bilo šol?

(Dalje prihodnjič.)

Miloš Verk:

Črtice iz zgodovine našega stanu

(Nadaljevanje.)

NADPRODUKCIJA INTELIGENCE

Neverjetno, pred sto leti! In vendar je moralo biti res.

Po sporočilu dvorne študijske komisije z dne 31. oktobra 1825. je na osnovi letnega poročila o stanju filozofskih šol v letih 1823. in 1824. po najvišji odločbi zaukazano, da se je število učencev filozofije v posameznih provincah preveč pomnožilo in ker jih cerkev in država ne bosta mogli rabiti, obstoja nevarnost, da podležejo izkušnji in podležejo obupu, ali pa da si bodo iskali svoj kruh na nepravilen način, celo na način, ki lahko postane opasen z ozirom na njihove spretnosti in vaje moči. Naroča se vsem deželam, da skrejšo število gimnazij, kjer jih je preveč, z vso strogostjo naj se postopa pri redovanju v vseh gimnazijah in gramatikalnih šolah in se tako dečke, ki bi za vodo ne pomenili posebnih koristi, pravočasno zavrne na pot rokodelca. Vsled te najvišje odločbe se duhovniki opozarjajo, naj starše III. razreda glavnih šol na primeren način odvrnejo od vpisa svojih otrok v gimnazijo.

MONOPOL UČNIH KNJIG ALI KAJ?

Pri nas se o tem baš sedaj mnogo razpravlja.

Tudi takrat.

Z visokim odlokom c. kr. gubernija se naznanja:

Dokazana je nezakonita uporaba z Danjkovimi črkami tiskanih slovenskih (original rabi izraz windisch) čitank v šolah celjskega